

II. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

Öğr. Gör. Dr. Seçil ÖZDEMİR*

Düzenleyen: Gazi Üniversitesi, Kudüs Üniversitesi “*Al-Quds University*”, Turkish Studies Journal, Kudüs, 23-25 Mart 2018

2017 senesinde İspanya/Endülüs'te I.sı düzenlenen kongrenin II.sı 2018'de Kudüs'te gerçekleştirildi. İsrail'in Filistin topraklarını işgalinin sembolik unsurlarından olan ve 2002'de inşa edilen Ayrım Duvarı ile Doğu Kudüs'ten ayrılan Abu Dis bölgesindeki Kudüs Üniversitesi'nde düzenlenen kongrenin açılışında Türk ve Filistin milli marşları okundu. Kongrenin açılış konuşmalarını Türkiye'nin Kudüs Başkonsolosu Büyükelçi Gürcan Türkoğlu, Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ın Temsilcisi ve aynı zamanda Filistin yönetimine bağlı Kudüs İşleri Bakanı ve Kudüs Valisi Adnan El-Hüseyni, Filistin Yüksek Öğretim ve Eğitim Bakanı Sabri Saydam, Gazi Üniversitesi Rektörü İbrahim Uslan ve Kudüs Üniversitesi Rektörü İmar Ebu Kişik yaptı.

Abu-Dis, İsrail'in Filistin'in başkenti kabul etmek istediği bir bölge. Bu sebeple de bölgedeki Filistinliler'i yaşamaya zorladığı Doğu Kudüs bölgesinde, İsrail'in etrafını beton duvarla ördüğü bir alandır. Bu bölgede bulunan Kudüs Üniversitesi kongreye ev sahipliği yapan kurumdu. Türkiye'den TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Kültür Bakanlığı, Gazi Üniversitesi, Bandırma Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Hitit Üniversitesi başta olmak üzere pek çok kuruluşun desteklediği kongrede eş zamanlı olarak yedi sempozyum gerçekleştirildi. Bunlar:

- 2.Uluslararası Din ve Toplum Sempozyumu
2. Uluslararası Ekonomi, Hukuk ve Siyaset Sempozyumu
2. Uluslararası Felsefe, Davranış ve Sağlık Bilimleri Sempozyum
2. Uluslararası Tarih ve Sanat Çalışmaları Sempozyum
2. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Uygulamaları Sempozyumu
2. Uluslararası Medya, İletişim ve Bilgi Teknolojileri Sempozyum
2. Uluslararası Dil ve Edebiyat Sempozyumu,

Sempozyum açılışında plaket ve hediye takdim töreniyle birlikte araştırmacılara bilim, araştırma ve tebliğ ödülleri de sunuldu. Aynı zamanda Osmanlı Tuğraları temalı bir sergi de sempozyum süresince sergilendi. Osmanlı mirasından etkili izler taşıyan bu eserlerin Kudüs'te sergilenmesi de kültürel bağ ve bütünlüğün ortaya konulmasında ayrıca somut bir vesile oldu.

* Bartın Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü.

Türkiye’den bir üniversitenin girişimi ile Kudüs’te düzenlenen ilk kongre olması sebebiyle gerek yerli gerekse yabancı basının kongreye ilgisi oldukça yoğundu. Kongre süresince yerli ve yabancı basında kongreye dair haberler yer aldı.

Akademisyenlerin Türkçe, İngilizce, Arapça dillerinde bildirimleri sunmak ve dinlemek imkânı bulunduğu kongreye on ülkeden dört yüz elli akademisyen katıldı ve altı yüz bildiri sunuldu. Türkiye ve Filistinli akademisyenler başta olmak üzere Ürdün, Azerbaycan, Kırgızistan, Kıbrıs ve Arap devletlerinden gelen katılımcılar da kongrede bildirimler sundu. Disiplinler arası ve geniş katılımlı bu kongrenin Kudüs’te düzenleniyor olması bu geniş katılımın önemini daha da arttırdı. Bununla birlikte sunulan bildirimlerin yoğunluğu edebiyat, İslam tarihi ve siyasi tarih perspektifinde Kudüs ve Filistin meselesi çerçevesindeydi. Bu kongre vesilesiyle Filistin Meselesi’ne yönelik hassasiyete ihtiyaç duyulan böyle bir dönemde, katılımcı akademisyenlerin de duyarlılığı ile meseleye Türkiye başta olmak üzere Filistin dışında da gösterilen ilgi ortaya konuldu. Kudüs Üniversitesi öğrencileri ve akademisyenlerinin yoğunlukta olduğu dinleyici kitlesi için ise bu durum destek niteliği taşımaktaydı.

Kongre süresince Filistin’e karşı İsrail’in sürdürdüğü işgal politikasını tüm katılımcılar canlı olarak bölgede gözlemledi. Nitekim Mahmud Abbas’ın özel temsilcisi, Kudüs İşleri Bakanı ve Kudüs Valisi Hüseyini de konuşmalarında bu kongrenin Kudüs’te düzenlenmesinin "*işgalci İsrail'e bir mesaj*" anlamı taşıdığını belirtti. Kongre’de Kudüs, "*Direnişin Başkenti*" olarak ifade edildi. Nitekim kongre süresince kendileri ile konuşma imkânı bulunan tüm Filistinliler için bu organizasyonun destek hissini ortaya koyduğu açıktı. İsrail işgaline karşı direnmekten asla vazgeçmeyeceklerini vurgularken, Türkiye’nin desteğini daima bildiklerini vurgulayan Filistinliler, katılımcı akademisyenler için Türkiye ile Filistin arasındaki bu güven bağına şahit olma imkânı sundu.

Türkiye’nin Kudüs Başkonsolosu Büyükelçi Gürcan Türkoğlu, kongrenin zamanlamasının isabetli olduğunu, Filistin Davası’nın ve Kudüs’ün geleceğinin tehdit altında olduğu bir dönemde, Filistin ve özellikle Kudüs halkı ile dayanışma göstermenin her zamankinden daha fazla önem taşıdığını ifade etti.

Gazi Üniversitesi Rektörü İbrahim Uslan ise bu kongrenin düzenlenmesinin, Filistin ile Türkiye üniversiteleri arasında geliştirilebilecek işbirliğinin Filistinli gençlerin eğitim imkânlarının geliştirip, genişletmenin yollarının aranmasına, Filistin’in bilim, sanat, siyaset üretme ve bu alanlarda kendini ifade etme, kendini geliştirme fırsatlarını araştırmasına imkânlar sunacağına inandığını belirtti. Buna ek olarak Uslan, Filistin’in eğitim ve bilim alanında imkanlarını bizzat görüp bu imkanlar çerçevesinde işbirliğini başlatmak ve hızla geliştirmek hepimizin temel bir görevidir sözlerini de konuşmasına ekledi.

Kudüs Üniversitesi Rektörü İmad Ebu Kişik, Türkiye'ye Filistin'in işgaline karşı verdiği destek için şükranlarını ifade etti. Ayrıca Ebu Kişik, bu kongrenin El-Kudüs Üniversitesi'nde düzenlenmesinin Filistin'deki bilimsel çalışmalar için büyük önem taşıdığını belirtti.

Kudüs'ün İsrail tarafından işgali ve Filistin halkının yaşam alanını daraltan uygulamalarına dikkat çekmek ve Türk akademisyenlerin bu noktada desteklerini göstermesi açısından bu kongre bir fırsat sundu.

Kongre açılış konuşmaları Kudüs'ün tarihi ve kültürel önemine ve Türkiye'nin Kudüs konusunda Filistin'i destekleyen tavrına yönelik açıklamalar içerdi. Düzenleme kurulu üyelerinden Prof. Dr. Mehmet Dursun Erdem'in açılış konuşmasında Kudüs'ün tarihi ve kültürel bütünlüğünü özetleyen sözleri:

"Kudüs, kadim medeniyetlerin en eski şehirlerinden biridir. Hıristiyanlar, Yahudiler ve Müslümanlar için kutsal bir şehirdir. Üç semavi dinin burada mazisi ve tarihi mabetleri vardır. Aynı zamanda peygamberler şehridir Kudüs... Eski Ahid'e göre Hz. İbrahim'in oğlu İshak'ı kurban ettiği, İslam kaynaklarına göre eşi Sare ile uğradığı ve kabrinin bulunduğu mekândır. Hz. İshak'ın yaşadığı, Hz. Yakup'un evlat hasretiyle gözlerini kaybettiği, Hz. Yusuf'un doğup büyüdüğü şehirdir... Hz. Musa'nın, İsrailoğullarını Mısır'dan çıkarıp götürdüğü Filistin topraklarının merkezidir... Hz. Davud'un fethederek başkent yaptığı şehirdir... Hayvanların dilinden anlayıp cinlere emir veren, Müslümanların ilk kiblesini inşa ettiren Hz. Süleyman'ın diyarındır... Hz. Meryem'in Hz. İsa'yı dünyaya getirdiği, insanları hak dine davet ettiği ve göğe yükseldiği şehirdir... Nihayetinde Hz. Muhammed (s.a.v.)'in miraç mucizesinin gerçekleştiği mübarek beldedir... ve Aynı zamanda Müslümanlar için Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebvi'den sonra fazileti bakımından üçüncü büyük mescit olarak kabul edilen Mescid-i Aksa'ya sahiplik eden kutsal bir mekândır.

Bizim için Kudüs, Yavuz Sultan Selim'in fethiyle Kudüs-i Şerif adını alır.

Osmanlı Devleti, Kudüs'te 400 yıl hüküm sürer ve bu kutsal şehir her Osmanlı padişahı devrinde devlet için büyük önem taşır. Kanuni Sultan Süleyman, IV. Murat, Sultan Abdülmecid, Sultan Abdülaziz ve II. Abdülhamid Kudüs-i Şerif için pek çok hizmette bulunur. Sadece Kanuni Sultan Süleyman'ı örnek verecek olursam, şehrin surlarını yeniletir; Kubbetüs's-Sahra'nın yer döşemesini, Kudüs kalesini, Mescid-i Aksa'nın surlarını ve kapılarını restore ettirir. Şehrin imarı için 40 milyon akçe vakfeder. Kudüs'te yaptırdığı eserlerden sadece çeşmelerin sayısı 18'dir."

Bölgenin Türk ve İslam tarihi içinde önemini bir kez daha vurgulayan bu konuşma Kudüs'ün Hristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler için kutsal kabul edilme sebeplerini ve Kudüs'ün kısa tarihini özetlemektedir.

Değerlendirme ve Sonuç:

2018 Mayıs ayı içinde Amerika Birleşik Devletleri'nin İsrail'in başkenti kabul edeceğini ve büyükelçiliğini taşıyacağını ilan ettiği Kudüs, tarihi tecrübe ile sabit olduğu üzere İsrail'e ait olmayacak kadar İslami ve kültürel temellere sahiptir. Bununla birlikte Hristiyanlar için de

kutsal kabul edilen bir bölgedir. Bu geçmişin de gösterdiği gerçek şudur ki Kudüs'te yüzlerce yıllık bir geçmişin üzerine ve Filistin halkının direncine rağmen 1917'de İngilizler eliyle başlatılan ve 1947'den itibaren İsrail tarafından sürdürülen işgal ve yıldırma politikası haksız ve hukuksuz bir eylemdir. Buna rağmen 1980'de Kudüs'ü başkenti ilan eden İsrail'in bu kararını 2018'de ABD'nin elçilik açma kararı öncesi tanıyan başka ülke olmamıştır. Mart 2018 tarihinde Türkiye'den dört yüz akademisyenin katılımı ile El-Kudüs Üniversitesi'nde yapılan bu kongre bu süreçte Filistin halkına önemli bir destek niteliğinde olmuştur.

Kongre süresince Kudüs'te gözlemlenen durum Filistin'in yalnızlığı ve İsrail'in bölgedeki otoriter hâkimiyetidir. Öyleki Kudüs'e İsrail Devleti'nden vize almadan yani İsrail yetkililerinin onayı olmadan gidilememesine rağmen bölgede hemen her noktada kontrol İsrail polisleri ve görevlileri tarafından sürdürülmektedir. Buna Mescid-i Aksa gibi Müslümanların kutsal mekanlarının girişleri de dahildir. Bunun için İsrail yönetiminin söylemi radikal bir Yahudi'nin Müslümanlar'a zarar vermesini önlemek olsa da Müslümanlar benzer bir kontrolü yapamamaktadır. Abu Dis sınırlarına ulaşmadığınız müddetçe Filistin'in kontrolü altında bir bölge yer almıyor. Filistinli Müslümanlar'ın da bu sınırların dışına çıkabilmesi yine İsrail hükümeti tarafından verilen bir kart sistemi yada İsrail vatandaşlığına geçişle mümkün olmaktadır. Örneğin mavi kart sahibi Filistinliler Kudüs'e geçebiliyor ve hastanelere gidebiliyorken, bu karta sahip olmayan, İsrail vatandaşlığına geçmemiş ve kırmızı kart sahiplerinin özel izin alması gerekmektedir.

Kudüs'ün işgali hemen tüm Müslüman halklara sahip ülkelerin halkları ve liderleri tarafından kınanmaktadır. Meseleye dışarıdan bakıldığında ciddiyetini anlamak ve tam anlamıyla Filistin halkına bir destek sağlamak mümkün değildir. Bu sebeple Filistin ile akademik, kültürel, sanayi vb. her alanda işbirliğini geliştirmek, Filistinli Müslümanların yalnız olmadığını somut adımlarla ortaya koymak elzemdir. Kudüs sokaklarında karşılaşılan Filistinliler'in "*Türkiye'den geldim yahut Türk'üm*" sözlerine Elhamdulillah, çok şükür ve benzeri cevaplar vermeleri Türkiye ve Türk halkına karşı Filistinli Müslümanların güvenini göstermektedir.

Filistin'de İsrail askerlerine karşı sürdürülen direnişte, özellikle Gazze sınırlarında taş atarak ve lastik yakarak İsrail askerlerine karşı mücadele eden gençlerin amacı sorulduğunda, ne olursa olsun işgale karşı direnişin devam edeceği ve boyun eğmeyeceklerini göstermek amacıyla olduklarını söylemekte. Bu durum ise Filistin halkının direniş için desteğe daima ihtiyaç duyduğunun bir diğer göstergesidir. Bölgede yaşayan Hristiyanlar da İsrail'in işgalci ve saldırgan politikalarına maruz kalmakta; Ancak tepkileri eylemsiz. Bu durumda İşgal ve baskı ile son derece azalmış olan bölgenin Müslüman nüfusu bu orantısız güç savaşlarında

yitirilmektedir. Buna karşın İsrail kademeli olarak bölgenin demografik yapısını değiştirmeye ve Yahudi nüfusunu arttırmaya yönelik çabalarına devam etmektedir.

Kongre'nin açılışında “*Direnış'in Başkenti*” kabul edilen Kudüs'de Ayrım Duvarı yahut Utanç Duvarı üstüne işlenmiş grafitiler ve İsrail karşıtı sloganlar Filistin halkının bu işgale direncinin resmedildiğı bir sergi görüntüsü sunmaktadır. Kongre süresince tüm katılımcılar bu toplumsal tepkinin şahitleri olma imkânını da buldu. II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi benzeri organizasyonlar ve Filistin ile karşılıklı işbirliğinin geliştirilebileceğı etkinlikler arttırılarak, Kudüs meselesinde Filistin'in yalnız olmadığı her platformda ortaya konulmalıdır. Bu ve benzeri organizasyonlar aynı zamanda bölgesel meselelere yönelik akademik ilgi ve hassasiyeti de arttırmakta, bu yönde ortaya konulan çalışmalar ise mücadele sürecinde etkin bir destek olmaktadır.